

Gemeenteraad

Vergadering van 28 mei 2024

Beleid en Uitvoering - Team Economie en
Recreatie

2024_RAAD_00030 Economische koers Steenwijkerland

Auteur

René Sturre

Overlegd met

Dominique Cremers, Sjoerd Hamstra, Carolien Borg, Petra Wagenaar, Johannes Terpstra, Heleen Talman

Portefeuillehouder

B. Harmsma

Samenvatting

Steenwijkerland is een vitale gemeente. En dat willen we blijven. Om dit te bewerkstelligen is een van de acties vanuit het bestuursprogramma Economie & Werk het opstellen en uitvoeren een economische agenda. Deze agenda, nu koers genaamd, ligt ter besluitvorming voor.

De langjarige koers is tot stand gekomen door een analyse (Hoe staan we er voor?) en een uitgebreid participatietraject met ondernemers(verenigingen), overheden en andere aan economie gerelateerde partijen (belanghebbenden). We investeren met de uitvoering van de economische koers in brede welvaart. De overstap naar brede welvaart betekent dat onze economie moet veranderen. Niet alleen voor vandaag, maar vooral voor morgen. Samen met de ondernemers spelen we in op de uitdagingen en kansen die de diverse transitie ons bieden, zoals digitalisering, innovatie en circulariteit. Met in de koers genoemde pijlers (ondernemersklimaat, productief, duurzaam & leefbaar en regiogericht) sluiten we daarbij nauw aan op de ontwikkelingen en initiatieven in onze regio, zoals de meerjarenagenda van de Regio Zwolle en het economisch beleid van de provincie. In de koers is een accentverschuiving waar te nemen van de 'traditionele' economische thema's naar duurzaamheid en een vitaal platteland. Thema's die nadrukkelijk in het participatietraject werden genoemd en omarmd. De gemeente heeft een stimulerende rol in het versterken van de economie, lokaal en regionaal. Dat kunnen en willen we echter niet alleen. Met deze koers geven wij aan wat onze ambities zijn, welke activiteiten we oppakken en wat we vragen van andere partijen. Naast de inzet op de traditionele economische thema's (ruimte, arbeidsmarkt, ondernemersdienstverlening) ligt de focus van deze koers op duurzaamheid, circulariteit en innovatie (het stimuleren van de transitie) voor ondernemers op de bedrijventerreinen en de toeristische sector.

Beschrijving

Inleiding

Voor ondernemend Steenwijkerland zijn het uitdagende tijden. De economie kreeg na de coronacrisis amper tijd om te herstellen. De krapte op de arbeidsmarkt is structureel, het werk verandert in snel tempo door digitalisering en verdere automatisering. We staan voor nieuwe kansen zoals de

energietransitie, de verduurzamingsopgave en klimaatadaptatie. We stellen ondernemers in staat proactief te acteren op deze kansen. We weten ook dat vooral het midden- en kleinbedrijf (tot 50 werkzame personen) en de vele familiebedrijven het lastig vinden om dit zelf te organiseren en in te spelen op de opgaven die op ons afkomen. Samen met ondernemers(organisaties) willen we stappen zetten in deze transitie om klaar te zijn voor de toekomst.

We zijn trots op het gebied en de ondernemers, maar tegelijkertijd is de economie ook kwetsbaar en conjunctuurgevoelig. Er is een sterke innovatieve maakindustrie, met een aantal topspelers, we kennen een grote landbouwsector en ook de sector toerisme en recreatie is goed vertegenwoordigd. Steenwijkerland is rijk aan natuurschoon, steden, cultuur, saamhorigheid en het verenigingsleven. Kortom, een prachtige plek om te wonen, te werken en te recreëren.

Steenwijkerland is in sommige opzichten ook minder rijk. Er zijn veel kwetsbare inwoners in onze gemeente. Armoede, schulden, laaggeletterdheid, jongeren met ernstige problemen en een tekort aan betaalbare woningen. De opvatting dat economische groei niet langer ten koste mag gaan van andere waarden wint terrein, want focus op groei heeft ons meerdere problemen gebracht. Waar 'welvaart' doorgaans vooral een economische betekenis heeft, gaat het bij brede welvaart nadrukkelijk ook om aspecten van het leven die niet in economische termen te meten zijn.

In het coalitieakkoord is ingezet op brede welvaart en dit werken we verder uit. We zetten in op een duurzame, inclusieve en bestendige economische groei en werk voor iedereen. De ingeslagen weg zetten we voort: integraal, pro-actief en in samenwerking met meerdere partners spelen we in op de kansen en uitdagingen die zich voordoen. We willen een (regionale) economie die floreert en betekenisvol is. De gemeente heeft een rol in het versterken van de economie, lokaal en regionaal. Dat kunnen en willen we echter niet alleen. Met deze koers geven wij aan wat onze ambities zijn, welke activiteiten we oppakken en wat we vragen van andere partijen. Naast het continueren van een aantal activiteiten zijn per thema ook nieuwe activiteiten benoemd. Er is een accentverschuiving waar te nemen van de 'oude' economie met thema's als ruimte, ondernemersdienstverlening en arbeidsmarkt (waarin we overigens op blijven inzetten) naar duurzaamheid, circulariteit en innovatie, op de bedrijventerreinen en de toeristische sector. Het zijn met name deze thema's waar we ons vol op willen inzetten. Wij sluiten met de in de koers genoemde thema's en pijlers aan bij ontwikkelingen en initiatieven in de regio. In de bijlage treft u de koers en de analyse aan.

Nadere duiding pijlers en thema's

In de koers is een verbreding en accentverschuiving waar te nemen vergeleken met de 'oude' economie. Naast de traditionele thema's als ondernemersklimaat, ruimte/bedrijventerreinen en arbeidsmarkt zetten we nu ook in op duurzaamheid, innovatie en digitalisering. Gehoor is gegeven aan de oproep van zowel van de gemeenteraad (werkvergadering 30-1-2024) als de Business Club Steenwijkerland om de landbouw en het landelijk gebied een plek te geven in de (uitwerking van deze) koers. De koers bestaat uit de volgende pijlers:

- Ondernemersklimaat, met daarbij de thema's *ondernemersdienstverlening* en *ruimte*
- Productief, met de thema's *arbeidsmarkt* en *innovatie & digitalisering*
- Duurzaam en leefbaar, met de thema's *toerisme*, *duurzaamheid* en *vitaal platteland*
- Regiogericht.

Per thema is een aantal richtinggevende ambities benoemd (wat willen we bereiken). Onderstaand gaan we daar nader op in.

Ondernemersklimaat: Ondernemersdienstverlening:

- Zichtbaar en dichterbij. In 2026 weet 75% van de ondernemers uit Steenwijkerland de gemeente te vinden voor ondernemersdienstverlening (nu is dat 50%).
- In 2026 wordt de kwaliteit van de dienstverlening door de ondernemers gemiddeld beoordeeld met een 8 (nu is dat een 6).

Deze kwantitatieve doelen verdienen een toelichting. De huidige beoordeling met een rapportcijfer 6 is gebaseerd op een recente enquête van de Business Club Steenwijkerland onder haar leden. Centraal staat dat we werken aan het verbeteren van onze ondernemersdienstverlening, met name door de in de koers genoemde activiteiten (o.a. verbeteren zichtbaarheid en vindbaarheid). Hoe onze dienstverlening wordt beoordeeld door ondernemers is niet enkel het resultaat van de uitgevoerde activiteiten onder dit thema. Belangrijk bij deze cijfers is dat we de beweging inzichtelijk maken van de doelstellingen en inspanningen/activiteiten uitvoeren die hiertoe bijdragen. Begin dit jaar hebben wij u via een informatienota geïnformeerd over onze ondernemersdienstverlening.

Ondernemersklimaat: Ruimte

- Zorgen voor voldoende ruimte om te ondernemen, kwantitatief en kwalitatief voor het bestaand bedrijfsleven;
- Met een aantrekkelijk vestigingsklimaat, bedrijven verankeren en daarmee een positieve impact tweebrengen op brede welvaart;
- Realiseren extra uitgeefbaar areaal bedrijventerreinen in Vollenhove/Schaarkampen.

Ons accent ligt op het verankeren van het bestaand bedrijfsleven. Een onderneming/ondernemer die betrokken is bij de samenleving. Economische ontwikkeling en ruimte zijn en blijven belangrijk voor de bijdrage aan de brede welvaart. Daarom zetten we ook in op de uitbreiding van terreinen, maar wel met een afgestemd op te stellen uitgiftebeleid. Waar is behoefte aan, wat voegt het bedrijf toe aan de betreffende sector en samenleving? Regionaal werken we onder de titel "Ruimtelijke Economische bouwsteen" (als onderdeel van de economische agenda van de Regio Zwolle) aan de werklocaties van de toekomst, zowel kwalitatief als kwantitatief.

Productief: Arbeidsmarkt

- Het creëren van een toekomstbestendige wendbare arbeidsmarkt;
- Een toename van de arbeidsproductiviteit;
- Arbeidsmarktvraagstukken het hoofd bieden door (sub)regionale samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs en maatschappelijke organisaties.

De arbeidsmarkt is een belangrijk economisch thema. De gemeente creëert weliswaar geen banen, maar kan door gerichte inzet wel een bijdrage leveren aan een wendbare, inclusieve arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt is en blijft krap. Inzetten op het verhogen van de arbeidsproductiviteit kan dit verzachten. Arbeidsmarktvraagstukken samen aanpakken heeft ons veel gebracht. Goed voorbeeld is de Regionale Praktijk Academie. Als onderdeel van het actieplan Werk(t) delen wij dit succes graag in een informatienota met u. Deze aanpak willen we continueren, opschalen en uitbreiden met meer leerlingen en meer leerlijnen. Recent is de horeca-opleiding toegevoegd en dit jaar wordt de bouwopleiding opgezet.

Productief: Innovatie & digitalisering

- Duurzaam versterken van kansrijke sectoren zoals innovatieve (maak)industrie en toerisme;
- Meer toekomstbestendig en betekenisvol ondernemerschap: in 2026 is het aandeel innovatieve bedrijven in Steenwijkerland hoger dan 1,92% (bron Innovatiespotter).

Geconstateerd wordt dat er in de regio en in Steenwijkerland een onmiskenbare innovatiekracht schuilt, die nog te weinig wordt benut en achterblijft vergeleken met omliggende gemeenten. Dit beeld blijkt ook uit de transitie naar een duurzame en inclusieve economie. Innovatie is van belang om de toekomstige uitdagingen het hoofd te kunnen bieden. Om innovatie te stimuleren en de transities te versnellen, is kennisdeling essentieel. Bedrijven kunnen veel van elkaar leren. Hierin spelen koplopers – bedrijven die succesvol innoveren – een belangrijke rol. Onze economie kenmerkt zich door een groot MKB aandeel en familiebedrijven. Een groot deel ervan vindt het lastig dit te organiseren en hierop in te spelen. We willen ondernemend Steenwijkerland hiermee helpen en vooral in verbinding brengen met de vele mogelijkheden die er op dit thema zijn binnen de regio Zwolle.

Duurzaam en leefbaar: Duurzaamheid

- Optimaal benutten van grondstoffen en hergebruik van deze grondstoffen;
- Een hogere mate van duurzaamheid en toekomstbestendigheid op bedrijventerreinen en in de agrarische en toeristische sector;
- Meer ondernemers die duurzaam ondernemen.

Deze doelstellingen zijn ontleend aan de gemeentelijke klimaat- en duurzaamheidsambities. Uit de analyse blijkt dat het halen van de klimaatdoelstellingen in Nederland moeizaam verloopt. Ook in Steenwijkerland is de opgave fors. En ondanks deze constatering, zit op dit thema letterlijk energie. Uit de gesprekken met de ondernemers en de diverse gehouden sessies kwam dit als centraal thema naar voren. We willen dan ook samen met het georganiseerd bedrijfsleven stappen zetten, niet alleen door informeren, maar ook concrete projecten uit te voeren. Vooral met een collectieve aanpak op de bedrijventerreinen. Ook neemt de gemeente hierin verantwoordelijkheid door het uitvoeren van pilots circulaire inkoop. Dit is een accentverschuiving ten opzichte van eerder geformuleerd economisch beleid.

Duurzaam en leefbaar: Toerisme

- Duurzaam toerisme met balans tussen economie, ecologie en leefbaarheid. Kwaliteit boven kwantiteit;
- Versterking en profilering van de gebiedsidentiteit;
- Verleiden van toeristen om - gespreid over het jaar - voor een meerdaagse periode de hele regio te bezoeken.

De doelen van dit thema zijn ontleend aan de toeristische visie Perspectief Bestemming Weerribben-Wieden 2025 dat inzet op duurzaam toerisme, waarbij economie in balans is met leefbaarheid en natuur & landschap. Ook is aangesloten op het actieplan horeca en recreatie, dat is opgesteld door een werkgroep vanuit de Business Club Steenwijkerland, bestaande uit ondernemers uit de sector, gemeente Steenwijkerland en de Koninklijke Horeca Nederland en bekrachtigd door de Business Club Steenwijkerland.

Duurzaam en leefbaar: vitaal platteland

- Het buitengebied van Steenwijkerland is dé proeftuin van Nederland;
- Ruimte en economisch perspectief voor agrarische ondernemers;
- Agrarische ondernemers werken samen aan een toekomstperspectief in een gebiedsproces.

Deze doelstellingen zijn ontleend aan het programma Vitaal platteland. We willen ons buitengebied koesteren en vitaal houden, met perspectief voor onze agrarische familiebedrijven en de rietsector. Onze agrarische ondernemers zijn van belang voor de leefbaarheid en vitaliteit van het landelijk gebied. De omslag naar een circulaire voedselketen biedt nieuw perspectief. We streven naar maatschappelijk gewaardeerde duurzame vormen van landbouw, waarbij groene energieopwek onderdeel van is. Een landbouw die circulair, natuurinclusief en economisch rendabel is. Dit is een opgave van formaat. We zien de ontwikkeling tot economisch vitale regio als verlengstuk van de landelijke opgaven in het kader van natuur en klimaat. Hoe we daar invulling aan geven is aan de gemeente. We willen meer regie pakken in het realiseren van een goede samenhang en balans tussen natuur, water, bodem(daling), landschap, cultureel erfgoed, landbouw, recreatie en leefbaarheid in de kleine kernen.

Regiogericht

- Meer zichtbaarheid in de regio;
- Meer samenwerking en projecten in regionaal verband.

Regionale samenwerking wordt steeds belangrijker nu economische thema's meer grensoverschrijdend worden. Wij maken dan ook dankbaar gebruik van de door de Regio en de provincie geboden basis infrastructuur en mogelijkheden voor ondernemen (Kennispoort, family Next, Go4Export enz.). Een goede doorverwijzing is daarbij cruciaal. Ook willen ondernemers en gemeente zich meer profileren in de regio, zichtbaar zijn en meedoen.

Gewenst resultaat

De economische koers streeft naar een economie die:

- zich richt op brede welvaart;
- weerbaar, wendbaar en veerkrachtig is;
- duurzaam, toekomstbestendig en innovatief is.

Argumenten

1.1 De benoemde pijlers, thema's en activiteiten zijn in samenspraak met ondernemend Steenwijkerland opgesteld.

Er is een uitgebreid participatietraject doorlopen. De pijlers, thema's en activiteiten hebben daarmee draagvlak bij ondernemend Steenwijkerland.

1.2 De uit te voeren activiteiten dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen van de koers.

Door de activiteiten uit te voeren dragen we bij aan een weerbare, wendbare en veerkrachtige economie die duurzaam, toekomstbestendig en innovatief is.

1.3 De pijlers en de thema's sluiten aan bij bestaand beleid en programma's, zowel intern als extern.

De pijlers en thema's sluiten aan op de meerjarenagenda van de Regio Zwolle en het economisch beleid van de provincie Overijssel, waarmee we koppelkansen creëren op inhoud, financiering en kennis. Tevens sluit het aan op onze klimaat- en duurzaamheidsambities en de doelen uit programma vitaal platteland.

2.1 De behandeling van de PPN is bij uitstek de gelegenheid waarbij de raad, vooruitlopend op de nieuwe begroting, de integrale (financiële) afweging kan maken.

Kanttekeningen en risico's

1.1. Niet alle genoemde doelstellingen zijn altijd even specifiek, meetbaar en specifiek te definiëren.

Soms vraagt het nog om een eerste nulmeting, zoals hoe duurzaam ondernemers in Steenwijkerland zijn op dit moment. Echter, ook met een kwalitatieve beschrijving kunnen we wel de beweging inzichtelijk maken van de doelstellingen en inspanningen/activiteiten uitvoeren die hiertoe bijdragen.

2.1 Met de beschikbare middelen kunnen niet alle activiteiten worden uitgevoerd.

Zonder extra middelen kan deze agenda niet in zijn geheel worden uitgevoerd. Deze 'winstwaarschuwing' is overigens ook afgegeven tijdens de georganiseerde bijeenkomsten. Ondernemers/instanties zijn dan ook gevraagd aan te geven welke activiteiten prioriteit hebben. Prioritair zijn met name de activiteiten genoemd binnen de pijler duurzaamheid en toerisme.

Duurzaamheid en social return

Duurzaamheid is een belangrijke pijler in de economische koers, die uitgewerkt is in thema's en diverse activiteiten. In de koers zijn voor elk thema de relevante SDG's aangegeven.

Financiële toelichting

De bestaande middelen en activiteiten uit het bestuursprogramma werk en economie worden geïntegreerd ingezet in de uitvoering van de economische koers. Ook worden een aantal activiteiten mede gefinancierd vanuit de programma's Duurzaamheid en Vitaal Platteland. Er zijn ook activiteiten opgenomen die nog niet 'op geld zijn gezet'. Het gaat over nieuwe activiteiten waar ondernemend

Steenwijkerland om vraagt en die helpen de transitie verder vorm te geven. Naast onze informerende en faciliterende rol pakken we een actieve rol om de transitie te stimuleren. We willen met ondernemers(organisaties) projecten opzetten en kansen van diverse landelijke en regionale instrumenten/regelingen omzetten in activiteiten. Daar waar bij de ondernemers letterlijk energie zit willen wij dit verder aanjagen, conform onze bewezen aanpak bij het uitvoeren van het Actieplan Werk(t). Dit accent op duurzaamheid en toerisme zowel in uit te voeren activiteiten als formatie is echter niet financieel gedekt. Het gaat om in totaal € 520.000 voor de uitvoering van de activiteiten voor de jaren 2025 en 2026, ofwel € 260.000 per jaar. Waaronder de inzet van één incidentele fte (50% toerisme en 50% duurzaamheid) voor € 190.000 voor de duur van de uitvoeringstermijn (2025-2026).

De overige € 330.000 voor de uitvoering van de niet gedekte activiteiten is als volgt onderverdeeld:

- € 250.000 voor de uitvoering van de activiteiten genoemd onder het thema duurzaamheid/circulariteit. Hiermee verwachten we ook een multiplier effect te kunnen realiseren voor regiodeal activiteiten rond bedrijventerreinen;
- €50.000 voor stimulerende activiteiten rondom toerisme (zoals prijsvraag, arrangementen, seizoensverbreding etc);
- €30.000 voor ondernemersdienstverlening (barometer vergunningen, app ondernemers).

Communicatie en participatie

De koers is in samenspraak met ondernemend Steenwijkerland en diverse instanties (provincie Overijssel, Regio Zwolle enz.) opgesteld. Onderstaand een overzicht van de stappen die zijn gezet.

- Voorafgaand aan het opstellen van de koers is mede op basis van een onderzoek door bureau Louter en een enquête van de Business Club Steenwijkerland een economische analyse opgesteld;
- Er zijn ruim 30 ondernemers en instanties geïnterviewd. Niet alleen is gevraagd naar de kansen, uitdagingen, maar ook (toekomstige) knelpunten zijn in beeld gebracht en hun bijdrage aan een oplossing;
- De analyse en de resultaten van de interviews zijn gedeeld en besproken met de Business Club Steenwijkerland (29 januari 2024);
- De analyse en de resultaten van de interviews zijn gedeeld in een werkvergadering met de gemeenteraad (30 januari 2024);
- De besprekingen hebben mede geleid tot het definiëren van de eerder genoemde pijlers en thema's.
- Met de Business Club Steenwijkerland zijn in twee sessies de thema's uitgewerkt in activiteiten (19 en 27 februari);
- Tijdens een plenaire bijeenkomst op 29 februari jl. met alle betrokken partijen (de geïnterviewde bedrijven/instanties, leden van de Business Club Steenwijkerland, overige geïnteresseerde ondernemers en de leden gemeenteraad) is de conceptkoers (toen nog agenda genoemd) gepresenteerd en is gevraagd naar reacties en prioriteiten;
- De koers is daarna gedeeld met de ondernemersnetwerken en op de gemeentelijke website geplaatst, met het verzoek te reageren (tot uiterlijk 11 maart).

Na besluitvorming wordt de koers breed gedeeld in en buiten de gemeente.

Uitvoering en planning

De activiteiten genoemd onder de diverse thema's hebben een looptijd van 2024 tot en met 2026 en zijn ook in een jaarplanning weergegeven. Samen met onze stakeholders (zie onderdeel wie doet wat) worden deze activiteiten uitgevoerd. Jaarlijks wordt de uitvoering gemonitord.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. In te stemmen met de pijlers, thema's en ambities (wat willen we bereiken) uit de economische koers, die samen met belanghebbenden zijn opgesteld.
2. De benodigde extra incidentele middelen voor de uitvoering van de activiteiten in totaal € 520.000 over de jaren 2025 en 2026, integraal af te wegen bij de behandeling van de Perspectiefnota.